

Filip Jakob Repež in starejše slovensko uradno pismenstvo*

Boris Golec**

DOI: <https://doi.org/10.62409/czn.250>
CC BY-SA 4.0

UDK – UDC: 930.85:003.074(497.4):929Repež F. J.

Potrjeno – Accepted: 11. 7. 2024 | Objavljeno – Published: 16. 9. 2024

1.01 Izvirni znanstveni članek – 1.01 Original Scientific Article

Boris Golec: Filip Jakob Repež in starejše slovensko uradno pismenstvo. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 95=60(2024), 1, str. 11–33

Filip Jakob Repež (1706–1773), organist v župniji Lož (danes Stari trg pri Ložu), je v slovenski kulturni in literarni zgodovini znan kot avtor tiskanih slovenskih pesmaric in nabožnih besedil. Vsebinska, pravopisna in paleografska analiza malo znanih slovenskih zapisov iz Loške doline, nastalih v drugi in tretji četrtini 18. stoletja, je pokazala, da je imel opazno vlogo tudi v slovenskem uradnem pismenstvu. Ni bil namreč samo avtor slovenskih navodil za organiste župnije Lož, kot je veljalo doslej, ampak pisec edinega letnega računa kakšnega mestnega sodnika v slovenščini ter dokumentov loškega čevljarskega in usnjarskega ceha. V prispevku je njegovo slovensko uradovanje postavljeno tudi v okvir rabe pisne slovenščine na širšem območju Cerknice, kjer lahko pogojno govorimo o tovrstni tradiciji in kontinuiteti od zadnje četrtine 17. stoletja.

Ključne besede: slovensko uradno pismenstvo, Filip Jakob Repež, Lož, Loška dolina, navodila za organiste, račun mestnega sodnika, cehovska knjiga.

* Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega programa P6-0052 (Temeljne raziskave slovenske kulturne preteklosti), ki ga iz javnega proračuna sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

** dr. Boris Golec, red. prof., (ORCID identifier 0000-0003-0367-0141), znanstveni svetnik, Znanstvenoraziskovalni center SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa, Novi trg 2, 1000 Ljubljana, boris.golec@zrc-sazu.si – Boris Golec, PhD, Full Professor, (ORCID identifier 0000-0003-0367-0141), Research Centre of the Slovenian Academy of Sciences and Arts, Milko Kos Historical Institute, Novi trg 2, SI 1000 Ljubljana, Slovenia, boris.golec@zrc-sazu.si

Boris Golec: Filip Jakob Repež and older Slovene official literacy. Review for History and Ethnography, Maribor 95=60(2024), 1, pp. 11–33

Filip Jakob Repež (1706–1773), who served as an organist in the parish of Lož (now Stari trg pri Ložu), is a significant figure in Slovenian cultural and literary history. He is recognized as the author of printed Slovenian songbooks and devotional texts. An analysis encompassing content, orthography, and palaeography of the relatively overlooked Slovenian records from Loška dolina, dating from the second and third quarters of the 18th century, reveals Repež's notable contribution to Slovenian official literacy. Contrary to prior beliefs that he solely authored Slovene instructions for the organists of the parish of Lož, Repež was also responsible for composing the only annual account in Slovene of a town magistrate and the documents of the shoemakers' and leatherworkers' guilds of Lož. This investigation also contextualizes his Slovene clerkship within the broader utilization of written Slovene in the Cerknica area. This context allows for the conditional identification of a tradition and continuity of written Slovene use from the late 17th century onwards.

Keywords: Slovenian official literacy, Filip Jakob Repež, Lož, Loška valley, instructions for organists, account of the town magistrate, guild book.

V Cerknici rojeni Filip Jakob Repež (1706–1773), sin tamkajšnjega organista, ki je od svojega še ne dopolnjenega dvajsetega leta do smrti skoraj pol stoletja (od 1726 do 1773) živel v mestu Lož in deloval kot organist v sosednjem Starem trgu,¹ je v slovensko biografiko prišel kot »množitelj cerkvenopesemskega repertorija«. Znan je kot avtor več nabožnih, predvsem romarskih pesmaric in napotkov za pobožno življenje, natisnjenih in ponatisnjenih med letoma 1757 in 1775. Obenem velja za prvega laika (neduhovnika), ki je svoje pesmi tiskal.² Tudi v literarno zgodovino je vstopil zgodaj, že z *Bibliotheco Carnioliae* Marka Pohlina (1803).³

¹ Repež je bil krščen 12. aprila 1706 kot Janez Jakob, sin učitelja (*ludirectoris*) Jakoba Repeža in Katarine (NŠAL, ŽA Cerknica, Matične knjige, R 1694–1729, fol. 57v). Njegov oče je pri krstih svojih otrok izmenično naveden kot učitelj in organist (prav tam, R 1677–1693, fol. 159v; R 1694–1728, fol. 4v in 16v). Mladega Repeža so klicali Jakob, kot je zapisano tudi pri poroki v Starem trgu pri Ložu, ko je 11. februarja 1726 vzel za ženo Terezijo, hčerko pokojnega loškega meščana Urbana Ošabna (NŠAL, ŽA Stari trg pri Ložu, Matične knjige, P 1699–1726, pag. 131). Kot krajevni organist je prvič izpričan ob krstu najstarejšega otroka 27. februarja 1727 (prav tam, R 1699–1746, fol. 154r), z dvojnim imenom Jakob Filip pa naslednje leto pri drugorojencu (prav tam, fol. 164r). V obrnjenem zaporedju, kot Filipa Jakoba, ga srečujemo pozneje, pri krstih njegovih petnajstih otrok samo pri osmem leta 1740 (prav tam, fol. 257v). Starotrški organist je bil tudi oče njegove prve žene Urban Ošaben, kot tak izpričan leta 1722 (NŠAL, ŽA Stari trg pri Ložu, Matične knjige, R 1699–1746, fol. 125r), ki je umrl le slab mesec pred hčerkino poroko, po mrliški knjigi star 66 let (prav tam, M 1699–1760, pag. 200).

² O Repežu gl. zlasti: Lukman, Repež (Repesh, Repish), str. 83; Legiša – Gspan (ur.), *Zgodovina slovenskega slovstva*, str. 310–311.

³ Pohlina, *Kraynska grammatika*, str. 397, 538–539.

Vsebinska, pravopisna in paleografska analiza malo znanih slovenskih zapisov iz Loške doline, nastalih v drugi in tretji četrtini 18. stoletja, je pokazala, da je imel Repež opazno vlogo tudi v slovenskem uradno pismenstvu, in sicer veliko večjo, kot se je mislilo. Ni bil namreč samo avtor slovenskih navodil za organiste župnije Lož, kakor je veljalo doslej, ampak tudi pisec edinega slovensko pisanega letnega računa kakšnega mestnega sodnika v slovenščini ter dokumentov loškega čevljarskega in usnjarskega ceha. Pri navodilih za organiste in sodniškem računu gre sploh za osamljena primerka slovenskega uradnega pismenstva v celotnem zgodnjem novem veku, pri cehovskih dokumentih pa za edine znane tovrstne zapise iz 18. stoletja.

Besedil, ki bi zahtevala natančnejšo jezikovno in pravopisno analizo, se bomo v nadaljevanju le dotaknili. Glavna pozornost bo namenjena okoliščinam njihovega nastanka in razlogom zanje.

»KRANSKU ZAMERKVANJE« ALI NAVODILA STAROTRŠKIM ORGANISTOM

Že dolgo izgubljena rokopisna slovenska navodila za organiste, naslovljena kot »Kransku samerkuanie ...«, so bila sestavni del oz. nadaljevanje latinske matrikule župnije Stari trg pri Ložu, tedaj še imenovane Lož (*Matricula si-ve Cartapanus Parochiae Loosensis* itd.). Repeževo avtorstvo matrikule je v prvi osebi izpričano v njenem latinskem naslovu: *per me Philipum Jacobum Repesh, organista Locī*,⁴ besedilo navodil ali t. i. *Zamerkvanja* pa znano le iz delne objave v *Slovenskem narodu* leta 1879. Takratni starotrški župnik je rokopis »dal prijazno na ogled« neznanemu objavitelju, podpisanemu samo z inicialko Č.⁵

Rokopis je bil izpisan z Repeževo kaligrafsko pisavo in sestavljen iz dveh delov. Prvega, matrikulo, je sestavljal podroben latinski popis, kdaj so v župniji slovesne maše, žegnanja in ustanovne maše ter koliko ob teh priložnostih prejmejo kaplani in organist. V drugem, slovenskem delu je Repež natančneje podučil svoje naslednike organiste o njihovih dolžnostih in pravicah: »Kransku Samerkuanie. Sa vŕe taiste katjri sa mano pridejo, bodo tukei naprei od vezh rijzhi nefhli fhe bul samirkanu, koker v tem Latinskem Cartapanu odsgorei ...«. *Zamerkvanje* je obsegalo devet členov ali »zapopadkov«, od katerih je objavitelj leta 1879 žal priobčil le tiste, ki so se mu zdeli pomembnejši in zanimivejši. Pri tem je opozoril na lepopisno pisavo, na opazne poteze loške govora in na Repeža kot avtorja tiskanih del.⁶ Kot soustvarjalec knjižne

⁴ Č., Pisanje iz starejših časov, s. p. [1].

⁵ Prav tam, s. p. [1–2]. Prim. Kebe, *Loška dolina*, str. 387–388.

⁶ Prav tam, s. p. [1 in 2].

slovenščine je starotrški organist seveda skrbel za dosledno rabo pravopisa vključno s črkopisom.

Objava v *Slovenskem narodu* ima v latinskem naslovu matrikule letnico 1726, ki jo strokovna literatura zato navaja kot čas nastanka Repeževih navodil organistom.⁷ Vendar ta zagotovo niso nastala tako zgodaj, ampak so v resnici nekaj desetletij mlajša. Čeprav bi jih Repež lahko sestavil že leta 1726, ko je tedaj še ne dvajsetleten v Starem trgu pri Ložu nastopil službo organista,⁸ govori zoper takšno datacijo edina letnica v besedilu – 1752.⁹ Kot pravi drugi člen navodil, so *nekoč* ob cerkvenih žegnanjih (»fo enkrat, kir je blu shegnanie, ali Patrocinium«) hišni gospodarji skoraj v vsaki vasi nudili kaplanom in organistu pogostitev (kosilo natanko določene vsebine z vinom) in denarni prispevek, dokler ni bilo to leta 1752 odpravljeno in prepovedano: »Lete scutellae in natura, vfse Cofsilu nu vinu, ie doli blu vershenu nu prepoveidanu 1752«.¹⁰ Ker iz objave ni razvidno, da bi bil zadnji stavek dodan naknadno, obstajata, kar zadeva čas nastanka navodil ali *Zamerkvanja*, dve možnosti. Prva je ta, da se je v objavi pripetila napaka, in sicer bodisi pri dataciji matrikule (1726) bodisi pri letnici odprave žegnanjskih pogostitev (1752), druga pa, da sta obe letnici pravilni, kar pomeni, da je latinska matrikula res nastala leta 1726, ko je Repež zasedel mesto organista, slovenska navodila naslednikom pa ne pred letom 1752. V prid temu, da *Zamerkvanje* datira šele v čas po sredini 18. stoletja, govori več dejstev. Najprej uvodoma navedeni razlog za njegov zapis – natančnejši opis pravic in obveznosti kakor v sami matrikuli, namenjen prihodnjim organistom. Da Repež tedaj ni bil novinec, ampak je imel za seboj že kar nekaj izkušenj, ki jih je hotel posredovati naslednikom, povedo naslednje besede na koncu uvoda: »Inu koku ie blu ob mojem zhasfu dershanu, bo tukei naprei na teh platelzah zapisfanu, nu refnizhnu postaulenu.«¹¹ Skoraj brez dvoma je postavitve odprave pogostitev ob žegnanjih (z opisom stanja pred tem) v leto 1752 pravilna. Tovrstne regulacije so se namreč dogajale po ukinitvi oglejskega patriarhata (1751) in ustanovitvi goriške nadškofije kot njegove naslednice za avstrijski del patriarhata (1752). Povezane so z dejavnostjo prvega goriškega nadškofa Karla Mihaela grofa Attemsja (1752–1774), ki

⁷ Prim. Legiša – Gspan (ur.), *Zgodovina slovenskega slovstva*, str. 310–311; Lukman, Repež (Repesh, Repish), str. 83.

⁸ Gl. op. 1.

⁹ Leta 2017 sem v *Šolski kroniki* utemeljeval pomoto pri letnici 1726 z napačno trditvijo, da Repeža tedaj sploh še ni bilo v Starem trgu, letnico 1752 pa sem označil kot »ante quem non«, ko so navodila za organiste nastala. Sklepal sem, da se je v objavo v *Slovenskem narodu* prikradla zamenjava številke in da je namesto 1726 pravilna datacija bodisi leto 1756 bodisi 1762 (Golec, Šolniki in slovensko uradnovalno pismenstvo, str. 93).

¹⁰ Č., Pisanje iz starejših časov, s. p. [1–2].

¹¹ Prav tam, s. p. [1].

je nemudoma začel z vizitacijo svojih župnij.¹² Tako je tudi župnijo Lož prvič vizitiral že avgusta 1752. Vizitacijski zapisnik sicer ne omenja nobene prepovedi žegnanjskih pogostitev, očitno zato, ker je bila samo ustna ali župnikova v dogovoru z nadškofom in v skladu z Attemsovimi (splošnimi) smernicami.¹³ Repeževa navodila župnijskim organistom, ki bodo prišli za njim, je tako mogoče datirati v čas med letom 1752 in avtorjevo smrtjo 21 let pozneje. Motiv za njihov nastanek je jasen, odločitev za slovenščino pa je pogojevala želja, da bi bila vsebina čim širše in natanko razumljiva, tako tudi organistom, ki niso znali latinsko, in drugim običajnim ljudem, če bi kdaj prišlo do kakšnih nesporazumov ali zadreg.

Glede na to, da je organist Filip Jakob Repež župnijsko matrikulo sestavil v latinščini,¹⁴ je moral sam zadovoljivo obvladati ta jezik, pri čemer še naprej ostaja neznanka, kje je pridobil šolsko izobrazbo. Z veliko mero gotovosti lahko trdimo, da ni končal šestrazredne ljubljanske jezuitske gimnazije, ker ga ni na seznamu članov kongregacije Marije Vnebovzete, v katero so se vpisovali skoraj vsi petošolci in šestošolci.¹⁵ Lahko pa bi obiskoval prve gimnazijske razrede in nato šolanje opustil.¹⁶ Prav tako ga ne najdemo med učenci znane latinske šole v Rušah, v katero so hodili tudi številni mladeniči s Kranjskega.¹⁷ Tako ni izključeno, da je vso »šolsko učenost« prejel kar v domači Cerknici.

EDINI SLOVENSKI LETNI RAČUN MESTNEGA SODNIKA

Pred slovenskimi navodili za organiste, ki torej niso iz časa pred letom 1752, je leta 1740 nastal letni račun loškega mestnega sodnika Pavla Tomšiča. Gre za najzgodnejši ugotovljeni primerek Repeževega »pisarniškega« udeleženja, vendar ga doslej nismo pripisovali Repežu, temveč Tomšiču, saj je napisan v sodnikovem imenu in deloma v prvi osebi. Tomšičev račun je na Slovenskem sploh edini znani dokument te vrste, sestavljen v slovenščini.¹⁸ Ohranjenih

¹² Prim. Volčjak, *Vizitacijski zapisniki 1752–1757*, str. 36–38; o Attemsu: prav tam, str. 21–25; o Attemsovih vizitacijah: prav tam, str. 26–30.

¹³ Prav tam, str. 76–79.

¹⁴ Č., *Pisanje iz starejših časov*, s. p. [1 in 2].

¹⁵ Prim. SI AS 1073, Zbirka rokopisov, II/51r, str. 577–594.

¹⁶ Njegovega imena prav tako ni med ljubljanskimi gimnazijci nižjih letnikov, ki so bili bodisi alumni bodisi konviktorji (prim. Črničev (ur.), *Ljubljanski klasiki 1563–1965*, str. 168–185).

¹⁷ Prim. Mlinarič, *Seznam imen*, str. 218–226.

¹⁸ SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 197, I/107, L XX–3, 25. 5. 1740; objava besedila: Umek (ur.), *Slovenščina v dokumentih*, str. 32–35; faksimile prve strani: Umek idr. (ur.), *Iz roda v rod*, str. 49. O mestu Tomšičevega računa v slovenskem uradno pismenstvu: Golec, *Uradno pismenstvo slovenika*, str. 226.

je sicer kar nekaj sodniških računov, med majhnimi mesti najboljše za dolenjsko Višnjo Goro od srede 16. stoletja naprej,¹⁹ za Lož, edino mesto na Notranjskem, pa skupno enajst, od tega eden z začetka 18. stoletja ter deset iz tridesetih in štiridesetih let.²⁰ Račun Pavla Tomšiča je po obliki enak drugim; gre za obračun prejemkov in izdatkov, ki ga je vsakokratni mestni sodnik kot izvoljeni predstojnik mesta po zaključku enoletnega mandata predložil v potrditev mestnemu svetu in občini meščanov. Njegova edina posebnost je izbira jezika – slovenščine namesto nemščine.

Pri tem Tomšičev edini ohranjeni račun ni ostal omejen na notranje poslovanje v Ložu, ampak so ga skupaj z drugimi izročili kranjskemu vicedomu v Ljubljani kot neposredno nadrejenemu oblastvu za deželno knežjega mesta v deželi, pri katerem se je tudi ohranil.²¹ Ko je bil leta 1971 predstavljen na razstavi v Arhivu Slovenije in v celoti objavljen (doslej edinkrat) v razstavnem katalogu,²² se ni postavljalo vprašanje, kdo ga je zapisal. Kot samoumevno je obveljalo, da gre za sodnika Tomšiča, ki je opravljal mandat v letu 1739–40 in je v besedilu izpričan v prvi osebi. Konteksta – da je račun izjema med nemškimi računi – se ni dotaknil niti Janez Kebe v svoji obsežni monografiji o Loški dolini (1996). Pri obravnavi mestne uprave je samo povzel vsebino Tomšičevega objavljenega slovenskega računa in omenil, da je »leta 1740 napisal račune v slovenščini«.²³ Tomšičev sodniški račun oz. obračun je med skupno desetimi, ki jih je leta 1744 dobil deželni vicedom. Ostalih devet jih nosi ime in eden tudi podpis Valentina Zabukovca, sodnika v letih 1733–38 in 1743–44, s katerim se je Tomšič menjaval na položaju izvoljenega predstojnika mesta.²⁴

¹⁹ SI AS 166, Mesto Višnja Gora, fasc. 4.

²⁰ SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 197, I/107, L XX–3.

²¹ Prav tam, 25. 5. 1744. – Skoraj brez dvoma je vicedomov pisar dobil račune v roke med vicedomsko vizitacijo mesta konec avgusta 1744 (o vizitaciji: prav tam, L XX–5, 25.–26. 8. 1744).

²² Umek (ur.), *Slovenščina v dokumentih*, str. 12, 32–35.

²³ Kebe, *Loška dolina*, str. 502–503.

²⁴ V seriji mestnih računov od leta 1733 do 1744 manjka račun za mandatno leto 1738–39 (SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 197, I/107, L XX–3). Tedaj je sodniško funkcijo opravljal Jakob Štravs, izvoljen 25. maja 1738 (prav tam, šk. 184, I/104, L I–1, 2. 6. 1738). Tomšiča so ponovno izvolili, ko se je 25. maja 1744 iztekel mandat Valentinu Zabukovcu, čigar zadnji letni račun je za leto 1743/44. V funkciji sodnika ga namreč srečamo med vicedomsko vizitacijo konec avgusta tega leta (prav tam, šk. 197, I/107, L XX–5, 25.–26. 8. 1744). Kot mestni sodnik je nato s pisarjevo roko podpisan še 7. junija 1746 pod pismom vicedomskemu tajniku in fiskalu (prav tam, L XX–2, 7. 6. 1746). Ne vemo, ali je bil sodnik tudi v vmesnem mandatnem letu 1745/46 in še kdaj po mandatnem letu 1746/47. Zabukovca so izvolili še večkrat v petdesetih in šestdesetih letih osemnajstega stoletja, leta 1755 ali 1756, 1757, 1763 in 1766, ko je izpričan pri slovenski sodniški prisegi pred reprezentanco in komoro v Ljubljani, naslednico vicedomskega urada (SI AS 6, Reprezentanca in komora v Ljubljani, šk. 138, knjiga prisežnih obrazcev, fol. 100–100v). Kot priča napovedna tabela terezijanskega katastra, ni imel Zabukovec nobenega obrtnega

Že bežen pogled na celoto ohranjenih sodniških letnih računov razkriva, da Tomšič svojega računa ni napisal sam. Vprašanje avtorstva se postavlja tudi pri Zabukovčevih računih, ki so sicer, drugače kot Tomšičev, v prvi osebi že naslovljeni (*Rattung Mein Vallentin Sabukhouitsch*) in vsi v celoti napisani z isto pisavo.²⁵ Prvi (1733–34) ima na koncu ob mestnem pečatu sodnikov podpis (*Vallenthin Sebukhouitsch der Zeith Stott Richter alda*), eden samo pečat (1742–43), večina ob pečatu podpis sodnega upravitelja in celotne meščanske občine (*N: Gerichts Verbolter vnd die völlige gemain alda*), pri enem (1734–35) pa je sodni upravitelj (namestnik še nepotrjenega novoizvoljenega sodnika) naveden tudi z imenom: »gospod Janez Špehek« (*H. Johnes (sic!) Spehegkh*). Slednje kaže, da računov ni pisal Zabukovec osebno, ampak po vsem sodeč takratni mestni pisar. Kot potencialnega pisca je s primerjavo pisav mogoče izločiti dve osebi: Filipa Jakoba Repeža in Pavla Tomšiča. Slednji se je namreč kot sodnik sam podpisal pod priloženo k svojemu letnemu računu, nemškemu potrdilu, ki je datirano istega dne kot račun, 25. maja 1740.²⁶ Pod potrdilom v prvi osebi je nekoliko okorno podpisan Janez Pavel Tomšič (*Johan Paule Thomschitsch*), samo besedilo pa je napisala pisanja veliko bolj večča roka, ista, ki je pod Tomšičev letni račun podpisala sodnika, svet in meščansko občino in katere delo je celotni slovenski račun. Kot bomo videli, gre za Repežev avtograf.

Dve leti pozneje, 7. junija 1746, je roka, ki je napisala vseh devet letnih računov sodnika Valentina Zabukovca, sestavila pismo vicedomskemu tajniku in fiskalu Janezu Mercini pl. Merzenheimu v Ljubljani in ga podpisala kot mestni sodnik Janez Pavel Tomšič (*Johann Paul Thomschitsch Staat Richter*).²⁷ Ista oseba je torej med letoma 1734 in 1746 podpisovala dva sodnika, Zabukovca in Tomšiča, ter sodnega upravitelja Špehka. Prav tako je med letoma 1736 in 1742 letih poslala vicedomu štiri ohranjene dopise o volitvah sodnika,

ali trgovskega poklica (SI AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, šk. 45, RDA, P 192, No. 6, 26. 8. 1752). V bratovščinski knjigi sv. Fabjana in Sebastjana je med živečimi člani zapisan na drugem mestu (Župnijski arhiv Stari trg pri Ložu, šk. 5, Bratovščina sv. Fabjana in Sebastjana, št. 4, bratovščinska knjiga 1750, s. p.), a le zato, ker so v bratovščino sprejemali tudi ljudi drugih poklicev (Lavrič, Čevljarska in usnjarska zadruha, str. 117).

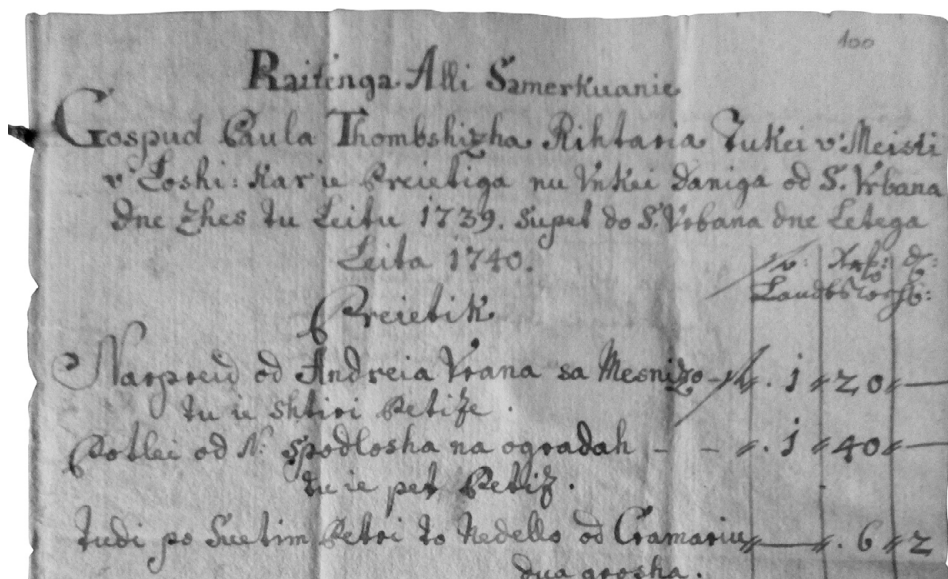
²⁵ SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 197, I/107, L XX–3. – Sam se je podpisoval *Sabukouitsch*, sicer pa je bil Zabukovec, kot pišejo priimek tudi danes. Kot tak (*D. Vallentin Sebukouitz*) je denimo zapisan tudi leta 1750 med člani bratovščine sv. Fabjana in Sebastjana (Župnijski arhiv Stari trg pri Ložu, šk. 5, Bratovščina sv. Fabjana in Sebastjana, št. 4, bratovščinska knjiga 1750, s. p.) in v mrliški matici ob smrti leta 1772 (*Dnus Sabukoviz Valentinus*) (NŠAL, ŽA Stari trg pri Ložu, M 1761–1777, pag. 178).

²⁶ Potrdilo pravi, da je Tomšič po predloženem računu ostal mestu dolžan 5 goldinarjev in 28 krajcarjev deželne veljave in da jih obljubi plačati, ko bo mesto od njega to zahtevalo (SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 197, I/107, L XX–3, 25. 5. 1740).

²⁷ Prav tam, L XX–2, 7. 6. 1746.

vse s podpisom sodnega upravitelja in občine meščanov.²⁸ Ni dvoma, da je šlo za mestnega pisarja, kar potrjuje identični rokopis, kot ga srečamo pri štirih dokumentih iz leta 1738, vseh z originalnim mestnim pečatom in podpisom, ki vsebuje poleg navedbe sodnika in mestnega sveta še mestnega pisarja (N: *Richter Rath vnnd Stattschreiber alda*).²⁹ Kdo je tedaj opravljal službo mestnega pisarja, pa iz uporabljenih virov ni razvidno.

Letni račun Pavla Tomšiča je nekoliko drugačen od Zabukovčevih, ki jih je torej sestavil neidentificirani mestni pisar. Ne začne se v prvi osebi, ampak v tretji (*Raitenga Alli Samerkuanie Gospud Paula Thombshizha Rihtaria Tukey v' Meisti v' Loshi*) in ohranja nevtralnost osebe do zadnje tretjine, ko na nekaj mestih preide v prvo osebo (npr. *Kadar sim Meisti dnarie pofsodu*), v kateri se tudi konča (*Letoku sklenem Moie Raitenge ...*). Nemški je samo sklepni podpis sodnika, sveta in občine meščanov (N: *Richter Vnd Rath Vnd die ganze gemein alda*), in sicer ob enakem pečatu kot na Zabukovčevih računih, zaključna formulacija pa ga imenuje mali mestni pečat (*inu ieh s Meistnim tem Malim pezhatam pod Pezhatimo*).



Slika 1: Začetek letnega računa loškega mestnega sodnika Pavla Tomšiča za leto 1739/40, ki ga je napisal Repež (SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 197, I/107, L XX–3).

²⁸ Prav tam, šk. 184, I/104, L I–1, 12. 6. 1737, 2. 6. 1738; šk. 197, I/107, L XX–1, 7. 8. 1736, s. d. (po 25. 5.) 1742.

²⁹ Prav tam, L XX–4, s. d. 16. 5. 1738. – Gre za dva identična izvoda popisa mestnih pogorišč in pustot ter prav taka izvoda davčnega seznama.

Več dejstev neizpodbitno razkriva, da gre pri Tomšičevem računu za delo Filipa Jakoba Repeža. Najprej istovetnost jezikovnih značilnosti in pravopisa s tistima v njegovih navodilih za organiste, ki jih poznamo sicer samo iz delne objave.³⁰ Obe slovenski besedili – sodnikov letni račun in navodila organistom – se tako jezikovno kot pravopisno ujemata s slovenskimi zapisi v cehovski oz. bratovščinski knjigi in letnih računih bratovščine čevljarskega in usnjarskega ceha v Ložu iz druge četrtine 18. stoletja. Zadnji dokaz za Repeževo pisanje je identičnost pisave nemških zapisov v obeh cehovskih oz. bratovščinskih dokumentih z nemškim sklepom v Tomšičevem sodniškem računu in njegovem sočasno nastalem potrdilu oz. zadolžnici (1740).

Repež je torej namesto mestnega sodnika Tomšiča in mestnega pisarja vskočil kot zapisovalec sodnikovega letnega računa za mandatno leto 1739–40. Ta račun ima tako kot večina slovenskih cehovskih zapisov lepopisno obliko, občutno drugačno od devetih računov sodnika Zabukovca, ki so oblikovno neprimerno manj dovršeni. Zakaj je račun zapisal Repež in ne človek, ki je glede na že znano Tomšičevo pismo iz leta 1746 tedaj še vedno opravljal pisarske posle, ne vemo. Morda je bil začasno odsoten in ga je Repež samo nadomeščal ali pa ga je za krajši čas zamenjal kot mestnega pisarja že tedaj.³¹ Morda je Tomšič slovensko predlogo računa sicer sestavil sam in jo je Repež (le) oblikovno, jezikovno in pravopisno uredil, če že ni bil (so)avtor vsebine.

Kot ključno se pri tem postavlja vprašanje, zakaj sta se Tomšič in Repež odločila za račun v slovenščini. Tomšič, po poklicu krojač,³² ki se je, kot smo videli, znal nemško podpisati, ni bil povsem nepismen človek, ki ne bi razumel nemško, zaradi česar bi slovenščino narekovali praktični razlogi, nuja. Veliko bolj verjetno se zdi, da je Repež s slovenskim jezikom skušal eksperimentirati, morda ne prvič in ne zadnjič. Žal ne vemo, ali je bil v slovenščini sestavljen še kak poznejši Tomšičev letni račun, glede na to, da je Pavel Tomšič službo sodnika opravljal vsaj še en mandat.³³

Dvom o avtorstvu Tomšičevega sodniškega računa je vzbudilo šele pregle-
dovanje loškega cehovskega gradiva v župnijskem arhivu v Starem trgu, kjer je

³⁰ Č., Pisanje iz starejših časov, s. p. [1–2].

³¹ Tako tudi ne moremo vedeti, na koga se v slovenskem računu nanaša oznaka »gospud šribar« za mestnega pisarja, izpričana pri izdatkih: »tudi kadar ie biu shu gospud Shribar s' Rihtnim hlapzam Podloshanam ograde krishat, pet grofhu«. Po enkrat je »Schreiber« omenjen tudi v treh Zabukovčevih nemških računih, a prav tako kot v Tomšičevem nikoli z imenom in priimkom (SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 197, I/107, L XX–3, računi 1734/35, 1741/42 in 1743/44).

³² Njegov poklic je naveden v napovedni tabeli terezijanskega katastra leta 1752; pri Valentinu Zabukovcu je rubrika o poklicu prazna, Repež, ki je tabelo sestavil, pa je samega sebe označil kot Jakoba, »organista pri župniji Lož« (SI AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, šk. 45, RDA, P 192, No. 6, 26. 8. 1752).

³³ Gl. op. 24.

pozornost pritegnila lepopisna pisava slovenskih zapisov iz druge četrtine 18. stoletja. Njihova oblikovna, jezikovna in pravopisna podoba je jasno pokazala na Repeževo roko, pisava pa potrdila identičnost z rokopisom v Tomšičevem računu.

OSAMLJENA CEHALIA SLOVENICA 18. STOLETJA

Slovenske cehovske zapise najdemo danes v starotrškem župnijskem arhivu v dveh foliantih – v bratovščinski oz. cehovski knjigi, vodeni od leta 1750, in v slabi dve desetletji mlajšem zvežčiču bratovščinskih letnih računov.³⁴ O loški čevljarški in usnjarski bratovščini sv. Fabjana in Sebastjana, ki je prvič izpričana že leta 1526 – tedaj še brez obrtnega predznaka, kot Sebastjanova pri loški mestni cerkvi sv. Petra³⁵ – sta v preteklem stoletju pisala dva duhovnika, domačin Andrej Lavrič (1909)³⁶ in domoznanec, starotrški župnik Janez Kebe (1996), slednji deloma po Lavričevem članku in deloma na podlagi župnijskega arhiva.³⁷ Ne prvi ne drugi ni slovenskih zapisov povezal z Repežem, ker nista razpolagala z referenčnimi zapisi in ker v njunih obravnavah ni bila v ospredju slovenščina, ampak sta z objavo nekaj slovenskih odlomkov (Lavrič tudi nemških) ilustrirala delovanje cehovske bratovščine. Lavrič je imel v rokah tudi starejše bratovščinske in cehovske dokumente iz časovnega razpona od leta 1545 do 1735,³⁸ ki so danes pogrešani in za katere je Kebe konec 20. stoletja sklepal, da jih je verjetno dobil v loškem mestnem arhivu.³⁹ V teh skoraj brez dvoma ni bilo ničesar slovenskega, saj bi Lavrič na takšno posebnost nedvomno opozoril. Tako pa se citirani slovenski zapisi v njegovem prispevku, nekateri izpisani le deloma, začnejo z letom 1752 in končajo 1766. Kronološko prvi je sklep o prihodnjem kaznovanju sejemske kršitve (1752).⁴⁰ Pet zapisov je iz leta 1754: sklep o kaznovanju v primeru obdelovanja usnja, kupljenega v cerkniški župniji,⁴¹ lapidarna zapisa o plačilu v žitu in poravnavi dolga za žito, zapis o strošku bratovščine za likof⁴² ter najdaljši med njimi,

³⁴ Župnijski arhiv Stari trg pri Ložu, šk. 5, Bratovščina sv. Fabjana in Sebastjana, št. 4, bratovščinska knjiga 1750; št. 5, knjiga cehovskih računov 1768–1782.

³⁵ Koblar, Kranjske cerkvene dragocenosti, str. 253. Prim. Kebe, *Loška dolina*, str. 261.

³⁶ Lavrič, Čevljarška in usnjarska zadruga. – Kebe Lavriča označuje kot duhovnika in domačina (Kebe, *Loška dolina*, str. 259, op. 22).

³⁷ Kebe, *Loška dolina*, str. 258–263.

³⁸ Lavrič, Čevljarška in usnjarska zadruga, str. 116–121.

³⁹ Kebe, *Loška dolina*, str. 259, op. 22.

⁴⁰ Lavrič, Čevljarška in usnjarska zadruga, str. 121.

⁴¹ Prav tam, str. 122.

⁴² Prav tam, str. 118.

bratovščinski račun za preteklo leto 1753.⁴³ Sledijo seznam dolžnikov bratovščini iz leta 1758,⁴⁴ sklep o prihodnjem kaznovanju za neudeležbo na letnem občnem zboru, sprejet leta 1766,⁴⁵ ter zapis iz istega leta o izvolitvi novega cehovskega predstojništva.⁴⁶ Lavrič žal ni navedel dokumentov, iz katerih je slovenske navedke prepisal.

Danes je v starotrškem župnijskem arhivu mogoče najti samo enega, slovenski seznam dolžnikov iz leta 1758, ki je vpisan v obsežno bratovščinsko knjigo z začetkom vodenja leta 1750.⁴⁷ Ta je v župnijskem arhivu najstarejši ohranjeni datirani cehovsko-bratovščinski dokument.⁴⁸ Naslovna stran folianta z letnico 1750, ki nima več platnic in je naslovljen kot »Knjiga bratovščine sv. mučencev Fabjana in Sebastjana, zavetnikov ceha čevljarjev v mestu Lož« (*Liber Confraternitatis ...*), je delo Repeževe roke, enako kakor zgodnji zapisi v njem. Deloma paginirani foliant obsega 164 listov, od katerih so le redki povsem prazni, vsebina je raznolika, najmlajši vpisi pa so datirani v osemdesetih letih 19. stoletja. Sprva je bila knjiga namenjena zapisovanju imen živih in umrlih članov bratovščine. Seznam prvih je na začetnih straneh, drugih neke na sredini, oba pa vsebujeta latinski naslov ter posamezne latinske besede in besedne zveze (npr. večkrat *D. = Dominus; cum sua consorte, pro semper* idr.). Napisana sta v bohoričici – brez razlikovanja pri pisanju glasov [š] in [ž] – in večinoma tudi s slovenskimi (klicnimi) osebnimi imeni, če so se opazno razlikovala od latinskih (npr. *Iuri Vlle, Andri Modez, Jacob Kershizh*). Letnice so dolgo navedene samo pri živelih članih (pri umrlih šele od 1784 naprej), in sicer leto sprejema od 1744 naprej, pri čemer bohoričično zapisovanje preneha z letom 1772. Od naslednjega leta 1773, tj. od leta Repeževe smrti (!), je knjiga vodena samo v nemščini in v gotici. Proti koncu najdemo seznam dolžnikov, o katerem je kot o zapisniku dolžnikov pisal že Lavrič (1909) in ga postavil v leto 1758. Če smo povsem natančni, v slovenskem naslovu (*Samerkuanie* itd.) ni datiran, tabela za vpisovanje plačanih obresti obsega časovni razpon od 1758 do 1769, imena so v bohoričici in slovenščini (nova dopisana do 1764), z latinskimi in mestoma nemškimi zaznambami o plačilu (*Inter: dt = Interesse dedit*) ter s sočasnimi nemškimi in latinskimi pojasnili pri imenih (npr. *von alten Markht; od Blash filius*). Na koncu seznama je pet slovenskih narativnih zapisov in en kratek nemški z letnicami 1763 do 1767, ki govorijo o posameznih dolžnikih in njihovih poravnanih ter neporavnanih obveznostih. Kratkemu

⁴³ Prav tam, str. 117–118.

⁴⁴ Prav tam, str. 119.

⁴⁵ Prav tam, str. 117.

⁴⁶ Prav tam, str. 118.

⁴⁷ Župnijski arhiv Stari trg pri Ložu, šk. 5, Bratovščina sv. Fabjana in Sebastjana, št. 4, bratovščinska knjiga 1750, s. p., Samerkuanie od teh dnarju etc.

⁴⁸ Prim. Kebe, *Loška dolina*, str. 259, op. 22.

nemškemu bratovščinskemu urbarju s tabelaričnimi vpisi za obdobje 1757–66 (s posameznimi vpisi do 1769) sledijo čisto na koncu folianta trije slovenski zapisi: obračun z dediči umrlega člana (1765), o razbremenitvi bratovščinske obveznosti do mesta (1765) in o zasebnikovi zadolžitvi pri bratovščini (1766).

Vsebino srednjega je z napačnim datumom 1. namesto 8. januar 1765 povzel tudi Lavrič, ne da bi povedal, da gre za slovensko besedilo.⁴⁹ Bratovščina je mestu Lož za vselej plačala urbarsko obveznost od svoje kašče, ki je stala na mestnih tleh.⁵⁰ Ni šlo za davek, čeprav je obveznost naslovljena s tem historičnim izrazom, ki je imel tedaj drugačen pomen od današnjega. Ta Repežev zapis se glasi: »Na ta sgorei jmenvani dan, fo Starafhini plazhali vprizho g: Rihtarja Vallentina Sebukovza, nu vfih Bratov S: Sebastjana, de satu Meistu kir kashzha stojj tega Altarja, fo mu dali nu porajtali na davki, de ie popolno-ma plazhen na vezhne zhafse.«

Od leta 1768 do srede 19. stoletja je bila bratovščinska knjiga z redkimi izjemami namenjena samo še vpisovanju novosprejetih in umrlih članov. Tudi slovenščino najdemo v njej ponovno šele v drugi polovici 19. stoletja.

Za računske zadeve je Filip Jakob Repež leta 1768 namenil 20 strani obsegajoč foliant, ki zdaj nima več platnic in v katerem najdemo njegove najmlajše slovenske uradnovalne zapise. Na prvi strani je v nemščini izvleček iz »stare (bratovščinske oz. cehovske) knjige (*Auszug auß dem alten Buech*), katerega vsebina so trije (normativni) primeri kaznovanja iz prve polovice 18. stoletja.⁵¹ Slovenski del knjige se začne na isti strani spodaj, napisan je z enakim črnilom in torej sočasno. Te knjižice, kot vse kaže, Lavrič v začetku 20. stoletja ni imel v rokah. Nanjo je opozoril šele Kebe in objavil njen slovenski uvod, delno v sodobnem slovenskem črkopisu.⁵²

Repež je knjižico uvedel takole: »Tukey notri fe najde podpisuanie ali rai-tenga teh starafhinu od Altaria SS: Fabiana nu Sebastiana tukej v' Meisti. O: A: M: D: G: [Omnia Ad Maiorem dei Gloriam]«. Kolikor je znano, gre za sploh prvi slovenski naslov kakšne uradne evidence. Naslov ima na naslednji strani pojasnjevalno nadaljevanje, ki govori o namembnosti dokumenta: »Bukvize,

⁴⁹ Lavrič, Čevljarska in usnjarska zadruga, str. 119.

⁵⁰ V mestnih napovednih tabelah in drugih spisih terezijanskega katastra v letih 1749–52 kašče še ni, kot tudi ne kakega zemljišča, ki bi ga uživala bratovščina (SI AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, šk. 45, RDA, P 192, No. 1, 26. 8. 1752; No. 2, 26. 8. 1752; No. 3, 26. 8. 1752; No. 4, 26. 9. 1749; No. 5, s. d. [26. 9. 1749]; No. 6, [26. 9. 1749] in 26. 8. 1752). Kašča je očitno zrasla pozneje na nekem mestnem dominikalnem zemljišču ali na pustoti, ki jo je mesto prepustilo bratovščini.

⁵¹ V tem delu govori knjižica izrecno o čevljarskem cehu (*Schuester Zunft*), ne o bratovščini.

⁵² Kebe knjižico pomotoma imenuje urbar (Kebe, *Loška dolina*, str. 261), kot je navedeno tudi na arhivski škatli (Urbarium bratovščine 1768): »Leta 1768 vidimo iz knjižice Urbarium, da so to leto začeli voditi račune bolj natančno.« Da gre za to knjižico, priča Kebetova objava slovenske naslovitve: »Tukey notri ...«. (Kebe, *Loška dolina*, str. 261).

ali podpisovanje nu Raitenge teh Starafhinu S. Sebastiana tukei v'Meisti, inu Shufhtarskiga Ozheta dosti Leit g: Vallentina Vlleta, katjre Raitenge vfih tre-jeh dofeh mau fo Rihtig dopolnienne nu doplazhene, tudi od gospud Rihtaria, koker fhe vezh od vfih teh druseh Bratou sa pravizhne Sposnane: Satu obenih teh per= vih Raitenh nei potreba tukej mejfhat nu popjfsuati, koker famu tukei naprei bodo od tega Leita 1768. Raitenge popiřsane, kai fo letij fedani Starafhini S. Sebastiana bli tu Lejtu prejeli, nu vnkei dali.«

Repež je nato vsako leto okoli 20. januarja, praznika sv. Fabjana in Sebastjana, zapisal letni račun obeh starešin, razdeljen na prejemke (*Preietik*) in izdatke (*Vnkei dauek*), ki je praviloma vseboval tudi stanje žita in živine. V zadnjih dveh primerih je uporabljal zanimiv kalk za nemški izraz *vorhanden*: *pred rokami* (*Pred Rokami aide*; *Shjvina pred Rokami*). Le enkrat, pri letu 1770, je popis razpoložljive živine izjemoma v nemščini in gotici. V mešanici slovenščine in nemščine je tudi popis plačanih obresti na posojila iz leta 1771, ki se je znašel čisto na koncu knjižice. Pri računu za leto 1769 je dodan poimenski seznam dolžnikov žita (*Shitni Dovh tu leitu 1769*), v katerem so slovenski celo zaznamki o plačilu: skupaj z obrestmi (*s'Interefsam*) oz. brez njih (*brez Interefsa*). Sicer pa so na letnem članskem zborovanju vsako leto na novo volili predstojnika bratovščine, imenovanega (šuštarski) oče, in dva ključarja, imenovana starešina, denimo: »1772. Na S. Sebastiana dan fo od vřsih poterjeni sa tu Leitu g: Valentin Vlle sa Ozheta, sa Starafhina Meklau Knaffel nu Stephan Vlle. Nasai sta preiela Starafhina 2 grořha min 7 kron. actum ut řupra.«

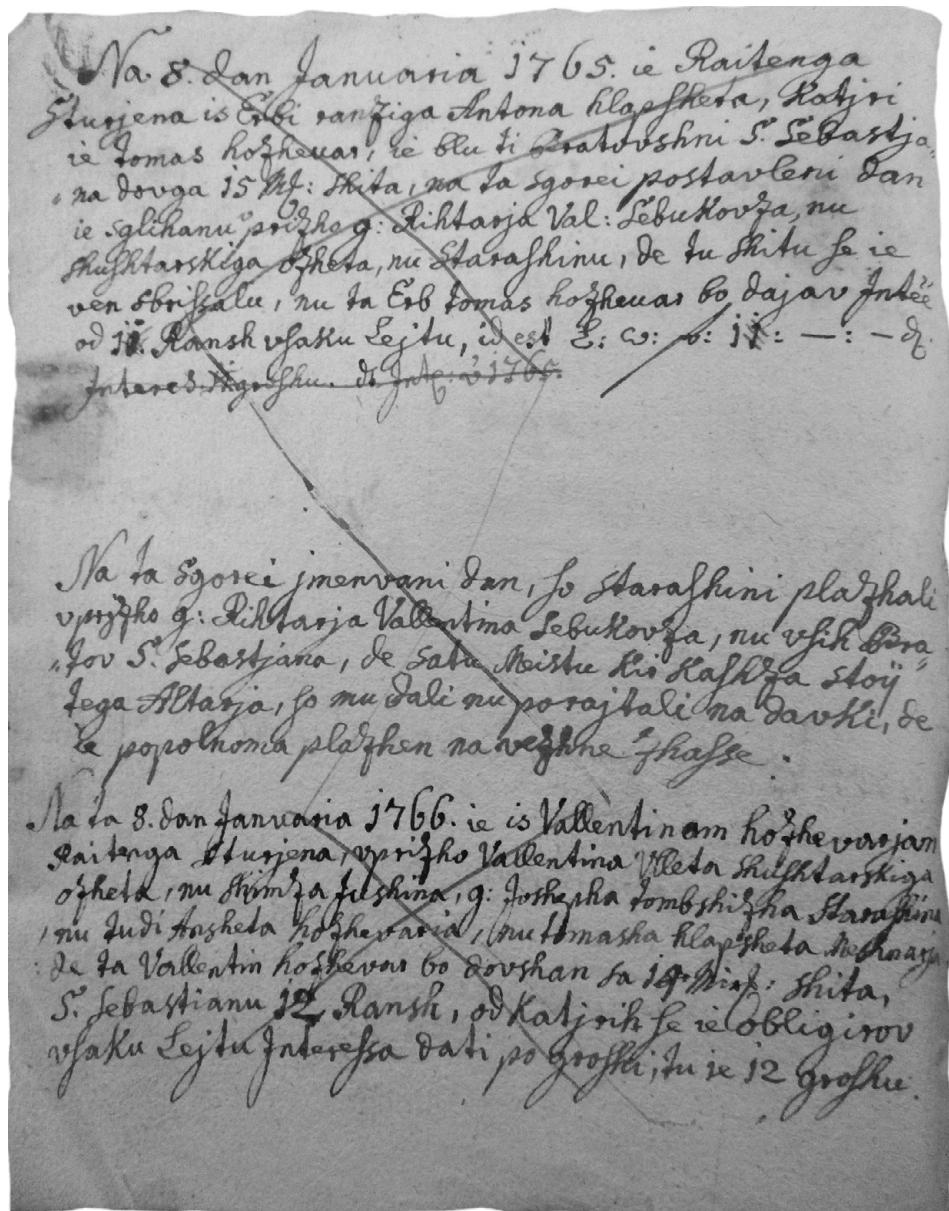
Računi in spremljajoči zapisi z letnih zborovanj so slovenski za skupno pet zaporednih let od 1768 do 1772, pri čemer tisti za leto 1772 morda ni več Repežev ali pa se je zapisovalčev duktus proti koncu življenja tako spremenil. Že od leta 1769 pisava ni lepopisna kakor prvo leto. Z letom 1773, malo preden se je organist poslovil od tega sveta,⁵³ se začenjajo računi v nemščini, ki niso delo Repeževe roke in se končajo z letom 1782, ko se je knjižica napolnila.⁵⁴ Ker se je Repežev naslednik vrnil k nemščini kot običajnemu pisnemu uradovalnemu jeziku, je v slovenščini popisana le dobra četrтина folianta.

V knjižici bratovščinskih računov ni Repež nikoli omenjen z imenom in priimkom, je pa nekajkrat izpričan posredno, preko službe organista in učitelja. Temu je bratovščina ob veliki noči večkrat izplačala po 20 krajcarjev (za

⁵³ Organist in »šolmořter« Filip Jakob Repež je opravljal funkcijo bratovščinskega oz. cehovskega pisarja skoraj do smrti. Preminil je 11. septembra 1773 v Starem trgu řt. 56, v mrliško knjigo pa so ga vpisali kot organista in z napačno starostjo okoli 74 let (NřAL, řA Stari trg pri Ložu, Matične knjige, M 1761–1777, pag. 240), saj jih je imel řele 67 in pet mesecev (gl. op. 1).

⁵⁴ Zanimivo je, da zapis o volitvah predstojnika in ključarjev z 20. januarja 1772 vendarle vsebuje slovensko besedno zvezo *Sa Starafhina* namesto *Vor Kirchenpröbst*, kot piře v naslednjih računih. Zapisovalcu je bil izraz starešina bolj domač.

orglanje na veliki torek). Leta 1768 tako beremo: *velki torek organistu*, leta 1770: *Sa velki toreg organisti*, leta 1772 pa je šla enaka vsota »gospodu šolmoštru«: *Sulmoisteri*.



Slika 2: Stran iz bratovščinske knjige čevljarskega in usnjarskega ceha v Ložu z Repeževimi vpisi iz let 1765 in 1766 (Župnijski arhiv Stari trg pri Ložu, šk. 5, Bratovščina sv. Fabjana in Sebastjana, št. 4, bratovščinska knjiga 1750, s. p.).

Če sledimo celoti zapisov Filipa Jakoba Repeža, lahko sklenemo, da je v petdesetih in šestdesetih letih 18. stoletja kot pisar čevljarske bratovščine vedno pogostejše posegal po slovenščini. Slednjič se je leta 1768 odločil, da bo poslej pisal samo slovensko, česar se je v praksi skoraj dosledno držal. Postavlja se vprašanje, kje gre iskati razloge in motive za takšno nenavadno odločitev. Poleg praktičnega razloga – razumljivosti vsem članom, tudi tistim, ki niso razumeli nemško in jih je bilo v Ložu nedvomno kar nekaj – je drugi razlog nedvomno zavestna skrb za slovenski jezik in njegovo negovanje. V evidencah, kot so bratovščinsko-cehovske, si je Repež takšno prakso privoščil laže kakor v mestni pisarni. In v obeh primerih – kot pisec sodniškega računa in bratovščinski pisar – je bil, kolikor vemo, v svojem času edini ugotovljeni »svetli primer«. V celotnem slovenskem prostoru poznamo namreč le še eno cehovsko evidenco, v kateri je zastopana slovenščina. Gre za cehovsko knjigo čevljarskega ceha v Metliki, vodeno v letih 1587–1741, ki vsebuje slovenske vpise iz obdobja od 1599 do 1696.⁵⁵ Njena naslednica, pisana med letoma 1759 in 1836, torej v Repeževem času in po njem, je, nasprotno, v celoti nemška.⁵⁶

Cehalia slovenica loškega čevljarskega in usnjarskega ceha je toliko dragocenejša, ker za zdaj za celotno 18. stoletje ne poznamo nobenega drugega slovenskega cehovskega uradnega zapisa. Še več, izkazalo se je, da je dobro ohranjena in bogatejša, kot bi se zdelo iz dosedanjih omemb v literaturi.⁵⁷

REPEŽEVO MESTO V SLOVENSKEM URADNOVALNEM PISMENSTVU

Filip Jakob Repež, slovenski ljudski pesnik in prirejevalec pesemskih besedil za petje, je bil tudi na področju slovenskega uradnega pismenstva pred svojim časom. Z vodenjem cehovskih knjig v slovenščini je hotel dajati zgled drugim, a nimamo potrditve, da bi se v Ložu po njem kdo zgledoval. Tako kot pri cehovskih dokumentih tudi pri sodnikovem letnem računu in navodilih za organiste ni bil razlog za izbiro jezika izključno praktične narave. Če bi to še lahko veljalo za navodila za starotrške organiste, ki jih je enkrat med letoma 1752 in 1773 raztolmačil v slovenščini, da bi jih njegovi nasledniki natanko razumeli, slovenskega računa mestnega sodnika Pavla Tomšiča leta 1740 gotovo ni napisal samo zato, ker Tomšič ni (dovolj) obvladal nemščine. V majhnih mestih v stoletjih ni manjkalo takih nemščine nevedskih sodnikov, a so pisanja, ki so jih v svojem imenu dali iz rok, namesto njih napisali v nemščini pisarji.

⁵⁵ Gl. objavo in obravnavo v: Weiss (ur.), *Metliška cehovska knjiga*.

⁵⁶ Prav tam, str. 300.

⁵⁷ Prim. Legiša – Gspan (ur.), *Zgodovina slovenskega slovstva*, str. 313; Golec, *Mesto metliških cehovskih dokumentov*, str. 219–220.

Repež pa je v praksi preizkusil nekaj, kar se je njegovim sodobnikom zdelo nepotrebno, nenavadno ali že kar neveljavno. Vprašamo se lahko, koliko tovrstnih (pol)uradnih pisanj in kakšnih je še nastalo izpod njegovega peresa v skoraj polstoletnem časovnem razponu, ko je deloval v Starem trgu in Ložu. Gotovo je pisal slovenska zasebna pisma, a žal ne poznamo niti enega Repeževega izdelka te vrste, napisanega v katerem koli jeziku.

Pri tem je nujno treba opozoriti, da je poleg organistovske več let opravljal službo loškega mestnega pisarja. Rokopis njegovega predhodnika na tem mestu zasledimo nazadnje 7. junija 1746 v pismu sodnika Tomšiča vicedomskemu tajniku in fiskalu v Ljubljani,⁵⁸ Repežev rokopis pa v mestnih dokumentih najprej leta 1749 v napovedih mesta za terezijanski kataster.⁵⁹ V katastrskih spisih ni mogoče zgrešiti njegove lepopisne pisave.⁶⁰ Skromno je v njih zastopana tudi slovenščina, in sicer s slovensko zapisanimi ledinskimi imeni za posamezne parcele. V tem pogledu ni kataster za mesto Lož nič drugačen od katastrskih napovedi drugih gospostev, kjer je prav tako veliko ljudskih oblik mikrotoponimov. Repež jih je pisal v bohoričici z določenimi odstopanji, npr. *Pod Vlako, Stainarza, v'Sgoranih Skopizah, v'Dolanih Skopizah, v hrushizi, sa Breigam*. Tudi svoj priimek je zapisal bolj slovensko – *Repežh*, ne v nemški ortografiji kakor druge, denimo *Thombschitsch, Lach, Kraschouiz*. Pri pisanju osebnih imen pa se je pogosto odločil za slovensko klicno obliko, npr. *Micha, Jurj, Mathia*,⁶¹ kar v tem času prav tako ni bila posebnost.

Žal ne vemo, ali je pisno slovenščino prakticiral tudi kot uradni mestni pisar. Loški mestni arhiv iz njegova časa je namreč uničen, pisanja višjim oblastvom pa redka in pogosto samo v prepisih.⁶² V teh pisanjih slovenščine tudi ni mogoče pričakovati. Če že, bi Repež slovensko lahko sestavljal sodniške letne račune, vodil kakšno manj pomembno evidenco, npr. mestni urbar, in pisal (pol)uradne ter zasebne dopise, predvsem za domače okolje.

Pri presojanju njegove vloge v slovenskem uradovalnem pismenstvu ni mogoče zanemariti pomembnega dejavnika – spodbudnega okolja. Opozoriti

⁵⁸ SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 197, I/107, L XX–2, 7. 6. 1746. – Precej verjetno se je zdelo, da je bil Repežev predhodnik na mestu loškega mestnega pisarja Janez Krstnik Bogataj, loški mitničar, ki je umrl 20. avgusta 1746; v mrliški matici je naveden kot gospod, brez poklica in s starostjo okoli 60 let (NŠAL, ŽA Stari trg pri Ložu, M 1699–1760, pag. 409). Vendar so takšno možnost izključili njegova pisava in podpisi v mitninskih polletnih in letnih računih (SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 141, I/82, lit. L V–9, 8. 1. 1720, 8. 7. 1720, 9. 1. 1721, 9. 1. 1722, 9. 1. 1723).

⁵⁹ SI AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko, šk. 45, RDA, P 192, No. 4, 26. 9. 1749.

⁶⁰ Prav tam, No. 1, 26. 8. 1752; No. 2, 26. 8. 1752; No. 3, 26. 8. 1752; No. 4, 26. 9. 1749; No. 5, s. d. [26. 9. 1749]; No. 6, s. d. [26. 9. 1749] in 26. 8. 1752.

⁶¹ Prav tam, No. 6, 26. 8. 1752.

⁶² Npr. SI AS 7, Deželno glavarstvo na Kranjskem, politični oddelek, šk. 51, lit. M, No. 8, Vol. 1, prezentirano 16. 1. 1751.

gre, da je Loška dolina z zaledjem eno tistih območij, kjer je v zgodnjem novem veku dokumentirano tako kvantitativno močno kot zvrstno raznoliko slovensko uradno in zasebno pismenstvo. Tudi tu so – tako, kakor je potrjeno za Belo krajino, kjer srečamo slovenske cehovske zapise že konec 16. stoletja – nanj utegnili vplivati zgledi iz sosednjega hrvaškega prostora.⁶³ Na prvem mestu spomnimo na kontinuirano izpričano zasebno dopisovanje v slovenščini konec 17. stoletja v socialno zelo heterogenem krogu piscev okoli cerkniškega župnika Gregorja Črviča (Cerviča), po rodu z Goriškega, in Koroške baronice Ester Maksimilijane Coraduzzi iz graščine Koča vas pri Ložu.⁶⁴ Črvič, čigar vpliv na druge pisce je potrjen, je tudi avtor druge najstarejše znane slovenske oporoke (1685).⁶⁵ Naslednji vrhunec slovenskega pismenstva – s precej verjetno vmesno kontinuiteto – je v Loški dolini dokumentiran sredi 18. stoletja z Repežem. In končno je v istem času, v letih 1762–1770, na bližnjih Blokah pod peresom župnika Frančiška Klempšeta, doma z Goriškega,⁶⁶ nastal najstarejši po vsebini, ne le iz omembe znani slovenski urbar, preveden iz nemščine.⁶⁷ Pri tem je treba poudariti, da je bil Klempše prej dvajset let kaplan v Starem trgu pri Ložu,⁶⁸ kjer mu za slovensko uradno pisanje ni manjkalo (Repeževih) zgledov. Med drugim je bil tudi eden od dveh mecenov Repeževe prve tiskane pesmarice (1757).⁶⁹

Vse od časa Črvičevega kroga do Repeževe dobe in še dlje bi se lahko v tem prostoru kontinuirano ohranjalo pisanje zasebnih pisem in tudi (pol)uradnih zapisov. V Črvičev krog je v Loški dolini med drugim spadal loški meščan, mitničar in mestni pisar Janez Krstnik Tomšič, avtor pisma baronu Marenziju

⁶³ Golec, Mesto metliških cehovskih dokumentov, str. 220–223.

⁶⁴ Merkù, *Slovenska plemiška pisma*; Merkù, Zasebna slovenščina.

⁶⁵ Golec, *Slovenske oporoke*, razdelek 1. 1. *Mesto oporok v slovenskem pismenstvu; razdelek 4. Značilnosti besedil.* – O Črviču (Cerviču) in njegovem pisanju v slovenščini gl. zlasti: Merkù, Zasebna slovenščina v 17. stoletju, str. 122–134. Njegovo pismo iz leta 1688 je dolgo veljalo za najstarejše pismo v slovenščini, oporoka iz leta 1685 pa za najstarejši slovenski testament (Rupel, Pripevki k protireformacijski dobi, str. 189–192).

⁶⁶ Objave iz zadnjih let omogočajo dopolnitev Klempšetovega biograma. Ob kleriških ordinacijah pri oglejskem patriarhu v Vidmu je označen kot Šmarčan (*Samariensis*), iz Šmarji pri Ajdovščini; mašniško posvečenje je prejel 25. februarja 1741 (Volčjak, *Ordinacijski zapisniki*, str. 127, 129, 142, 143, 145, 155, 156, 162 in 163). Ob vizitacijah goriškega nadškofa Attemsja je sicer navajal, da prihaja od Sv. Roka pri Gorici, iz navedb starosti pa izhaja, da se je rodil leta 1715 (Volčjak, *Vizitacijski zapisniki 1752–1757*, str. 77; Volčjak, *Vizitacijski zapisniki 1761–1771*, str. 80 in 86).

⁶⁷ Urbar je ohranjen samo v delnem prepisu iz 20. stoletja in je edini, ki se ne nanaša na Prekmurje (Golec, *Urbarialia slovenica*, str. 288–295; Golec, *Uradno slovenika*, str. 226).

⁶⁸ Golec, *Urbarialia slovenica*, str. 294; Kebe, *Loška dolina*, str. 226.

⁶⁹ Repežev uvod vanjo pravi: »Prečastitliva gospuda kaplana tukaj, gospud Francišk Klempše inu gospud Luka Kodela (Codella), sta zdej te bukvice skuzi njih špendane drukat pustila inu na svitlobo dala.« (Kebe, *Loška dolina*, str. 128).

iz leta 1699.⁷⁰ Ne gre tudi prezreti, da je bil Repež sin cerkniškega organista Jakoba Repeža, ki je prihajal s Črvičem v neposredni stik. Črvič je šel denimo slabi dve leti pred smrtjo za krstnega botra Repeževemu starejšemu bratu.⁷¹

Filip Jakob Repež se je torej prek cehovskih zapisov in sodniškega računa, identificiranih kot njegovi lastnoročni izdelki, razkril kot oseba, ki ji pritiče več naslovov prvega. Poleg epitete prvega laika, ki je tiskal pesmarice, mu pripada naslov enega prvih pisarjev, ki so zavestno rabili in s tem promovirali slovenščino kot jezik, primeren ne le za nabožna besedila in najnujnejše uradovalne zapise, ampak za široko uradovavno prakso. Slednjo je udeležan skoraj sto let, preden se je zahteva po uvedbi »slovenščine v pisarnice« artikulirala kot ena glavnih točk prvega slovenskega narodnega programa.

VIRI IN LITERATURA

Arhivski viri

Arhiv Republike Slovenije (= SI AS):

- SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko: šk. 141, 184, 197.
- SI AS 6, Reprezentanca in komora za Kranjsko v Ljubljani: šk. 138.
- SI AS 7, Deželno glavarstvo na Kranjskem, politični oddelek: šk. 51.
- SI AS 166, Mesto Višnja Gora: šk. 4.
- SI AS 174, Terezijanski kataster za Kranjsko: šk. 45.
- SI AS 1073, Zbirka rokopisov: II/51r.

Nadškofijski arhiv Ljubljana (= NŠAL):

ŽA Cerknica: Matične knjige, R 1677–1693, R 1694–1728.

ŽA Stari trg pri Ložu: Matične knjige, R 1699–1746, P 1699–1726, M 1761–1777.

Župnijski arhiv Stari trg pri Ložu:
šk. 5.

Literatura

Č.: Pisanje iz starejših časov. *Slovenski narod* 12 (1879), št. 192, 22. 8. 1879, s. p.

Črničev, Živka (ur.): *Ljubljanski klasiki 1563–1965*. Ljubljana: Maturanti Klasične gimnazije (1941–1958), 1999.

Golec, Boris: Mesto metliških cehovskih dokumentov ter Metlike in Bele krajine v slovenskem uradovalnem pismenstvu zgodnjega novega veka. V: Weiss, Janez (ur.): *Metliška cehovska knjiga*. Metlika: Belokranjski muzej, 2023, str. 213–240.

⁷⁰ Merku, Zasebna slovenščina, str. 142–145. – Tomšič je sicer izpričan tudi kot loški mitničar in mestni sodnik (Golec, Mesto metliških cehovskih dokumentov, str. 220, op. 24). Njegova služba mestnega pisarja je dokumentirana leta 1689, ko je dobil mesto mitniškega protipisarja (SI AS 1, Vicedomski urad za Kranjsko, šk. 141, I/82, L V–8, 9. 12. 1689).

⁷¹ NŠAL, ŽA Cerknica, Matične knjige, R 1677–1693, fol. 151v, 24. 8. 1692.

Golec, Boris: *Slovenske oporoke in prisežna besedila o oporokah (1671–1850)*. Elektronske znanstvene monografije (eZmono). Ljubljana: Inštitut za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU, 2017. <http://ezb.ijs.si/fedora/get/ezmono:oporoke/VIEW/>.

Golec, Boris: Šolniki in slovensko uradno pismenstvo do srede 19. stoletja. *Šolska kronika* 26 (2017), št. 1–2, str. 90–106.

Golec, Boris: Uradno slovenika od začetkov do prelomne srede 19. stoletja. *Jezik in slovstvo* 65 (2020), št. 3–4, str. 215–235. DOI: <https://doi.org/10.4312/jis.65.3-4>

Golec, Boris: Urbarialia slovenica – po sledih urbarjev in urbarialnih registrov v slovenskem jeziku. *Arhivi* 29 (2006), št. 2, str. 275–304.

Kebe, Janez: *Loška dolina z Babnim Poljem. Zgodovina župnij Stari trg pri Ložu in Babno Polje*. Ljubljana: Družina, 1996.

Koblar, Anton: Kranjske cerkvene dragocenosti I. 1526. *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 5 (1895), sešitek 6, str. 237–259.

Lavrič, Andrej: Čevljarska in usnjarska zadruga v Ložu. *Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko* 19 (1909), sešitek 2, str. 116–123.

Legiša, Lino (ur.) – Gspan, Alfonz (ur.): *Zgodovina slovenskega slovstva I. Do začetkov romantike*. Ljubljana: Slovenska matica, 1956.

Lukman, Franc Ksav.[erij]: Repež (Repesh, Repish) Filip Jakob. V: *Slovenski biografski leksikon. Tretja knjiga Raab–Schmidl*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 1960–1971, str. 83.

Merkù, Pavle: *Slovenska plemiška pisma družin Marenzi – Coraduzzi s konca 17. stoletja*. Trst: Založništvo tržaškega tiska, 1980.

Merkù, Pavle: Zasebna slovenščina v 17. stoletju. *Slavistična revija* 30 (1982), str. 121–150.

Mlinarič, Jože: Seznam imen iz latinske kronike. V: Teržan, Josip (ur.): *Ruška kronika*. Ruše: Krajevna skupnost, 1985, str. 133–247.

Pohlin, Marko: *Kraynska grammatika. Bibliotheca Carnioliae*. Znanstvenokritična izdaja. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2003.

Rupel, Mirko: Prispevki k protireformacijski dobi. *Slavistična revija* 5–7 (1954), str. 178–194.

Umek, Ema (ur.) idr.: *Iz roda v rod. Pričevanja o slovenskem jeziku*. Ljubljana: Arhiv SR Slovenije, 1982 (Publikacije Arhiva SR Slovenije, Katalogi, Zvezek 5).

Umek, Ema (ur.): *Slovenščina v dokumentih skozi stoletja. Razstava ob 25-letnici samostojnega delovanja Arhiva Slovenije*. Ljubljana, 8. do 17. februarja 1971. Ljubljana: Arhiv SR Slovenije, 1971.

Volčjak, Jure: *Ordinacijski zapisniki Oglejskega patriarhata za slovensko ozemlje v 18. stoletju (1701–1749)*. Ljubljana: Arhivsko društvo Slovenije, 2020 (Viri, št. 43).

Volčjak, Jure: *Vizitacijski zapisniki kranjskih arhidiakonotov Goriške nadškofije 1752–1757*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2022 (Vizitacijski zapisniki goriškega nadškofa Karla Mihaela grofa Attemsja 1752–1774; zv. 5).

Volčjak, Jure: *Vizitacijski zapisniki kranjskih arhidiakonotov Goriške nadškofije 1761–1771*. Ljubljana: Arhiv Republike Slovenije, 2022 (Vizitacijski zapisniki goriškega nadškofa Karla Mihaela grofa Attemsja 1752–1774; zv. 6).

Weiss, Janez (ur.): *Metliška cehovska knjiga*. Metlika: Belokranjski muzej, 2023.

FILIP JAKOB REPEŽ IN STAREJŠE SLOVENSKO URADOVALNO PISMENSTVO

Povzetek

V Cerknici rojeni Filip Jakob Repež (1706–1773), ki je skoraj pol stoletja (od 1726 do 1773) živel v mestu Lož in deloval kot organist v sosednjem Starem trgu, je v slovensko biografiko prišel kot slovenski ljudski pesnik in prirejevalec pesemskih besedil za petje. Znan je kot avtor več nabožnih, predvsem romarskih pesmaric in napotkov za pobožno življenje, natisnjenih in ponatisnjenih med letoma 1757 in 1775. Obenem velja za prvega laika (neduhovnika), ki je svoje pesmi tiskal.

Vsebinska, pravopisna in paleografska analiza malo znanih slovenskih zapisov iz Loške doline, nastalih v drugi in tretji četrtini 18. stoletja, je pokazala, da je imel Repež opazno vlogo tudi v slovenskem uradovalnem pismenstvu, in sicer veliko večjo, kot se je mislilo. Ni bil namreč samo avtor slovenskih navodil za organiste župnije Lož, kakor je veljalo doslej, ampak tudi pisec edinega slovensko pisanega letnega računa kakšnega mestnega sodnika ter dokumentov loškega čevljarskega in usnjarskega ceha. Pri navodilih za organiste in sodniškem računu gre sploh za osamljena primerka slovenskega uradovalnega pismenstva v celotnem zgodnjem novem veku, pri cehovskih dokumentih pa za edine znane tovrstne zapise iz 18. stoletja.

Najstarejše Repeževo uradovavno besedilo v slovenščini je letni račun sodnika mesta Lož iz leta 1740. Avtorstvo tega dokumenta so doslej pripisovali sodniku Pavlu Tomšiču, a sta jezik in pisava razkrila, da gre za Repeževo delo. Njegova navodila za organiste, ki jih poznamo samo iz delne objave iz leta 1879, izvirnik pa je izgubljen, glede na vsebino niso mogla nastati pred letom 1752, tj. vsaj četrto stoletje pozneje, kot je datirana matrikula župnije Lož (1726), katere nadaljevanje so in v naslovu katere je Filip Jakob Repež naveden v prvi osebi. Repeževe najboljše slovenske zapise najdemo v dveh foliantih loškega čevljarskega in usnjarskega ceha oz. bratovščine iz časovnega razpona 1752–1772. Njihov avtor do zdaj ni bilo znan, zapisi pa le v fragmentih iz dveh objav.

Organist Repež, nekaj časa hkrati tudi loški mestni pisar, je bil na področju slovenskega uradovalnega pismenstva pred svojim časom. S slovenskim vodenjem cehovskih knjig je hotel dajati zgled drugim, a nimamo potrditve, da bi se v Ložu po njem kdo zgledoval. Tako kot pri cehovskih dokumentih tudi pri sodnikovem letnem računu in navodilih za organiste ni bil razlog za izbiro jezika izključno praktične narave.

Pri presojanju vloge Filipa Jakoba Repeža v slovenskem uradovalnem pismenstvu ni mogoče zanemariti pomembnega dejavnika – spodbudnega okolja. Loška dolina z zaledjem – od Cerknice do Blok – je bila namreč eno tistih območij, kjer je v zgodnjem novem veku dokumentirano tako kvantitativno močno kakor zvrstno raznoliko slovensko uradovavno in zasebno pismenstvo, začenši s krogom okoli cerkniškega župnika Gregorja Črviča konec 17. stoletja. Repežu pa poleg epitete prvega laika, ki je tiskal pesmarice, pripada naslov enega prvih pisarjev, ki so zavestno rabili in s tem promovirali slovenščino kot jezik, primeren ne le za nabožna besedila in najnujnejše uradovalne zapise, ampak za široko uradovavno prakso.

FILIP JAKOB REPEŽ AND OLDER SLOVENE OFFICIAL LITERACY

Summary

Filip Jakob Repež (1706–1773), a native of Cerknica who resided in Lož from 1726 to 1773 and served as an organist in nearby Stari trg, is notable in Slovenian history for his contributions as a folk poet and adapter of song lyrics. He is credited as the author of multiple devotional songbooks and guides for devotional practices, which were published and republished between 1757 and 1775. Additionally, Repež holds the distinction of being the first secular individual to have his poetry printed, marking a departure from the predominantly spiritual authors of the time.

An analysis encompassing content, orthography, and palaeography of the relatively overlooked Slovenian records from Loška dolina, dating from the second and third quarters of the 18th century, reveals Repež's notable contribution to Slovenian official literacy. Contrary to prior beliefs that he solely authored Slovene instructions for the organists of the parish of Lož, Repež was also responsible for composing the only annual account in Slovene of a town magistrate and the documents of the shoemakers' and leatherworkers' guilds of Lož. These findings reveal the substantial role of Repež in Slovenian official literacy during the early modern period, as the organist's instructions and the magistrate's account represent the sole examples of such writing from that era, and the guild documents stand as the only known records of their kind from the 18th century.

The oldest official text in Slovene attributed to Repež is the annual account of the magistrate of the town of Lož from 1740. While Judge Pavel Tomšič was previously credited as the author, analysis of the language and handwriting indicates that it is actually the work of Repež. His instructions for organists, which were only partially published in 1879 and have since been lost, could not have been written before 1752. This is at least a quarter of a century after the date of the Lož parish register (1726), of which they are a continuation. Filip Jakob Repež is mentioned in the first person in the title of the register. Repež's most comprehensive Slovenian records can be found in the two foliants of the shoemakers' and leatherworkers' guilds and brotherhoods of Lož, dating from 1752–1772. The author of these records has not been identified, and only fragmented publications of the records are available.

Organist Repež, who also served as the town clerk of Lož, was a pioneer in the development of Slovenian official literacy. He aimed to lead by example by maintaining Slovenian guild books, although there is no evidence that others in Lož followed suit. In line with the guild documents, the decision to use a specific language for the Judge's yearly accounts and the guidelines for organists was not solely based on practical considerations.

The impact of Filip Jakob Repež on Slovenian official literacy cannot be understated, particularly in light of the stimulating environment in which he operated. During the early modern period, the region of Loška dolina and its hinterland, spanning from Cerknica to Bloke, played a pivotal role in documenting a robust and diverse array of Slovenian official and private literacy. This literary tradition originated with the circle centered around the Cerknica parish priest Gregor Črvič at the close of the 17th century. Recognized as the first layman to publish songbooks, Repež also stands as one of the pioneering scribes who deliberately promoted Slovene as a language suitable not only for devotional texts and fundamental official records, but also for a broad spectrum of official practices.

FILIP JAKOB REPEŽ UND ÄLTERES SLOWENISCHES AMTSSCHRIFTTUM

Zusammenfassung

Filip Jakob Repež (1706–1773), geboren in Cerknica, der von 1726 bis 1773 in Lož lebte und als Organist im nahe gelegenen Stari trg diente, ist in der slowenischen Geschichte für seine Beiträge als Volksdichter und Verfasser von Liedtexten bekannt. Er gilt als Autor zahlreicher Andachtsbücher insbesondere für Pilgerer, und Anleitungen für Andachtsübungen, die zwischen 1757 und 1775 veröffentlicht und wiederveröffentlicht wurden. Darüber hinaus ist Repež der erste weltliche Autor, dessen Gedichte gedruckt wurden.

Eine Analyse des Inhalts, der Orthographie und der Paläographie der relativ übersehenen slowenischen Aufzeichnungen aus Loška dolina, die aus dem zweiten und dritten Viertel des 18. Jahrhunderts stammen, zeigt den bemerkenswerten Beitrag von Repež zur slowenischen Amtssprache. Entgegen der bisherigen Annahme, dass er nur die slowenischen Anweisungen für die Organisten der Gemeinde Lož verfasst hat, war Repež auch für die Abfassung der einzigen Jahresrechnung des Stadtmagistrats in slowenischer Sprache und der Dokumente der Schuhmacher- und Lederarbeiterzunft von Lož verantwortlich. Diese Funde verdeutlichen die bedeutende Rolle von Repež in der slowenischen Amtsschriftstellerei der frühen Neuzeit, denn die Anweisungen für die Organisten und der Rechenschaftsbericht des Magistrats sind die einzigen Beispiele für solche Schriften aus dieser Zeit, und die Zunftdokumente sind die einzigen bekannten Aufzeichnungen dieser Art aus dem 18. Jahrhundert.

Der älteste offizielle Text in slowenischer Sprache, der Repež zugeschrieben wird, ist die Jahresrechnung des Magistrats der Stadt Lož aus dem Jahr 1740. Während früher der Richter Pavel Tomšič als Autor genannt wurde, deutet die Analyse der Sprache und der Handschrift darauf hin, dass es sich tatsächlich um das Werk von Repež handelt. Seine Anweisungen für Organisten, die nur teilweise im Jahr 1879 veröffentlicht wurden und seitdem verloren gegangen sind, können nicht vor 1752 geschrieben worden sein. Das ist mindestens ein Vierteljahrhundert nach dem Datum des Ložer Kirchenbuchs (1726), von dem sie eine Fortsetzung sind. Filip Jakob Repež wird im Titel des Registers in der ersten Person genannt. Die umfangreichsten slowenischen Aufzeichnungen von Repež finden sich in den beiden Folianten der Schuster- und Ledererzunft und Bruderschaften von Lož aus den Jahren 1752–1772. Der Autor dieser Aufzeichnungen konnte nicht identifiziert werden, und es sind nur fragmentarische Veröffentlichungen der Aufzeichnungen verfügbar.

Der Organist Repež, der eine Zeit lang auch als Stadtschreiber von Lož tätig war, war seiner Zeit auf dem Gebiet der slowenischen Amtsschriftstellerei weit voraus. Er ging mit gutem Beispiel voran, indem er die slowenischen Zunftbücher führte, obwohl es keine Beweise dafür gibt, dass andere in Lož diesem Beispiel folgten. In Übereinstimmung mit den Dokumenten der Gilde beruhte die Entscheidung, das Slowenische für die Jahresabrechnung des Richters und die Anweisungen für die Organisten zu verwenden, nicht nur auf praktischen Erwägungen.

Der Einfluss von Filip Jakob Repež auf das offizielle slowenische Schrifttum kann nicht unterschätzt werden, insbesondere in Anbetracht des anregenden Umfelds, in dem er tätig war. Die Region Loška dolina und ihr Hinterland - von Cerknica bis Bloke - war eines der Gebiete, in denen in der Frühen Neuzeit sowohl quantitativ starke als auch gattungsmässig vielfältige slowenische offizielle und private Schriftlichkeit dokumentiert ist, beginnend mit dem Kreis um den Pfarrer von Cerknica, Gregor Črvič, am Ende des 17. Jahrhunderts. Repež gilt als der erste Laie, der Liederbücher veröffentlichte, und als einer der ersten

Schriftgelehrten, der das Slowenische bewusst als eine Sprache förderte, die nicht nur für Andachtstexte und grundlegende offizielle Aufzeichnungen geeignet war, sondern auch für ein breites Spektrum von Amtshandlungen.